

الْأَرْبَعُونَ حَدِيثًا

چهل حدیث

بہداشتی و اخلاقی

تألیف:

شمسِ داؤد (۷۳۴-۷۸۶ ہجری قمری)

ترجمہ:

محمد علی کوشا

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ ق.

[الاربعون حدیث، ترجمه فارسی]

چهل حدیث بهداشتی و اخلاقی / تألیف شهید اول؛ ترجمه: محمد
علی کوشا. — قم: صحیفه خرد، ۱۳۸۴.
۱۲۴ ص.

ISBN ۹۶۴-۸۶۳۵-۱۲-۹ ۹۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیر نویس.

۱. اربعینات - احادیث. ۲. بهداشت - احادیث. ۳. احادیث اخلاقی.
۴. احادیث شیعه - قرن ۵ ق. الف. عنوان.
BP ۱۳۸۴ ۴۰۴ الف ۹ ش ۱۴۳/۹

چهل حدیث بهداشتی و اخلاقی

نویسنده: محمد بن مکی (شهید اول)

ترجمه: محمد علی کوشا

ناشر: صحیفه خرد تلفکس: ۷۸۳۲۱۹۸ - ۰۲۵۱

شمارگان: ۱۵۰۰

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۸۴

لیتوگرافی: حجت

چاپ: آثار

قیمت: ۹۰۰ تومان

شابک: ISBN ۹۶۴-۸۶۳۵-۱۲-۹

فهرست

۵	پیشگفتار
۱۹	مقدمه مؤلف
۲۳	حدیث اول
۲۴	حدیث دوم
۲۶	حدیث سوم
۲۷	حدیث چهارم
۲۹	حدیث پنجم
۳۰	حدیث ششم
۳۱	حدیث هفتم
۳۳	حدیث هشتم
۳۴	حدیث نهم
۳۶	حدیث دهم
۳۹	حدیث یازدهم
۴۱	حدیث دوازدهم
۴۲	حدیث سیزدهم
۴۲	حدیث چهاردهم
۴۴	حدیث پانزدهم

٤٦	حديث شانزدهم
٤٧	حديث هفدهم
٤٨	حديث هجدهم
٤٩	حديث نوزدهم
٥١	حديث بيستم
٥٢	حديث بيست و يكم
٥٤	حديث بيست و دوم
٥٤	حديث بيست و سوم
٥٩	حديث بيست و چهارم
٦٥	حديث بيست و پنجم
٦٨	حديث بيست و ششم
٧٠	حديث بيست و هفتم
٨٠	حديث بيست و هشتم
٨٣	حديث بيست و نهم
٨٤	حديث سي ام
٨٦	حديث سي و يكم
٩٦	حديث سي و دوم
٩٧	حديث سي و سوم
١٠٠	حديث سي و چهارم
١٠١	حديث سي و پنجم
١٠٢	حديث سي و ششم
١٠٣	حديث سي و هفتم
١٠٤	حديث سي و هشتم
١٠٥	حديث سي و نهم
١١١	حديث چهلم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

بعد از قرآن کریم، بهترین مائده معنوی آسمانی که انسانها را بر سر خوان پر نعمت هدایت خود گرد می آورد، و خوراک روح و روان آنها را از سفره دانشهای غیبی و ماورایی فراهم می سازد، همانا احادیث دلنشین پیشوایان معصوم علیهم السلام است. دانش اسلامی آن است که بر محور «قرآن و حدیث» بچرخد، و شناخت اسلام، چیزی جز شناخت «قرآن و حدیث با درایت کاملی آن دو» نمی تواند باشد. آنکه مدعی تبعیت از کتاب خداست، به ناچار باید سیره و سنت و سخن مصطفی صلی الله علیه و آله را نیز بپذیرد. زیرا حجیت سنت، مأخوذ از فتوای قرآن است، آنجا که می گوید:

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ^۱

یعنی: «قرآن را به تو نازل کردیم، تا برای مردم آنچه را که به ایشان نازل شده است توضیح دهی، و باشد که آنان بیندیشند».

در این آیه، مقام پیامبر، «مقام تبیین و توضیح و تشریح جزئیات وحی الهی» است. در آیه دیگر قبول و پذیرفتن اوامر و نواهی رسول خدا را بر همه لازم دانسته است:

مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا^۱

یعنی: «آنچه پیامبر به شما داد، آن را بگیرید و از آنچه شما را باز داشت، باز ایستید».

بنابراین، وحیی که به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شده دو قسم است: یک قسم آن کتبی یعنی نوشته شده و مدوّن، از جانب خداست که نامش «قرآن» است؛ قسم دیگر وحی شفاهی است یعنی «مجموعه علوم و دانشی که خداوند به پیامبر داده» و او آن را در قالب الفاظ و عبارات خود ریخته تا کتاب خدا را تبیین و تفسیر نماید و جزئیات آن را برای مردم توضیح دهد. آیه شریفه مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى^۲ «از سر هوس سخن نمی گوید، این سخن بجز وحی که وحی می شود نیست». گویای این است که وحی، شامل قرآن و علوم پیامبر هر دو می شود. بنابراین، مجموعه گفتار و سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله که بر محور دین و در چهار چوب مسائل شریعت باشد، همه داخل در وحی است.^۳

۱- حشر / ۷.

۲- نجم / ۳ و ۴.

۳- برای توضیح بیشتر به «پایه شناسی دین»، اثر: محمد علی کوشا، ص ۱۵۷ - ۱۶۲ رجوع کنید.

با توجه به مطالب فوق، دیگر جایی برای اشکال تراشی بعضی، از قبیل اینکه «چرا فلان حکم و دستور جزئی در قرآن نیست؟» نمی‌ماند. زیرا بیان جزئیات احکام و بسیاری دیگر از مسائل را، خود قرآن کریم به «تبیین و امر و نهی رسول خدا ﷺ» ارجاع داده است، و تا آنجا که شرایط و مقتضیات زمان پیامبر اقتضا می‌نمود، آن حضرت چیزی را فروگذار نفرمودند، و بر اساس رهنمود قرآن که پیامبر ﷺ صادق و راستگوست و از سر هوس سخن نمی‌گوید، آن حضرت فرموده است:

إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي
مَا إِن تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا فَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا
حَتَّى يَرِدَا عَلَى الْحَوْضِ^۱

یعنی: «به درستی که من دو چیز وزین و گرانبها را در میان شما بر جای می‌گذارم: کتاب خدا و عترتم اهل بیتم، مادام که به این دو تمسک جستید هرگز گمراه نخواهید شد، زیرا این دو هرگز از هم جدا نخواهند شد تا اینکه در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند».

با این حدیث و دهها حدیث مشابه آن، از پیامبر اکرم ﷺ که در مجامع حدیث شیعه و سنی روایت شده «حجّیت احادیث اهل بیت (علیهم السلام)» نیز - که منصوب از جانب خدا و معصوم از هر گناه و

۱- سنن دارمی، ج ۲، ص ۴۳۲ - مسند احمد حنبل، ج ۳، ص ۱۴ و ۱۷ و ۵۹ - الفیدر.

تألیف: علامه امینی، مجلدات ۱ و ۲ و ۳.

خطا و مُلَهَم به الهامات غیبی و علم الهی هستند - ثابت می‌شود.^۱ بنابراین سخنان اهل بیت (علیهم‌السلام) نیز در تبیین قرآن و احکام آن، همچون سخنان و بیانات پیغمبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) است. و شیعه همان را می‌گوید که قرآن کریم دستور داده و نبی و رسول و برگزیده او حضرت محمد بن عبدالله (صلی‌الله‌علیه‌وآله) تبیین و تشریح فرموده است.

سخنی در ترجمه این کتاب

سیره عَمای از علمای گذشته بر این بوده است که در ضمن تألیف کتابهای گوناگون، به عنوان تیمّن و تبرک و بها دادن به احادیث پیامبر و امامان، «چهل حدیث» را به سلیقه خود از میان مجامع روایی برمی‌گزینند و به حدیث دوستان و پیروان خاندان نبوت و رسالت عرضه می‌کردند، و معمولاً این‌گونه احادیث را با ذکر سند از استاد و مشیخه خود گرفته و همین طور سلسله سند حدیث را تا پیشوای معصوم ادامه داده و به صورت

۱- برای آگاهی کامل از دیدگاه شیعه در مورد امامان معصوم به کتابهای زیر رجوع کنید:

- تلخیص الشافعی، اثر: شیخ طوسی و سید مرتضی.
- غایة المرام، اثر: سید هاشم بحرانی.
- احقاق الحق، اثر: قاضی نورالله شوشتری با تعلیقات ارزشمند آیه‌الله نجفی مرعشی.
- عبقات الاتوار، اثر: میرحامد حسین هندی.
- المراجعات، اثر: سید شرف‌الدین عاملی.
- دلائل الصدق، اثر: محمد حسن مظفر.
- و الغدير، اثر: علامه شیخ عبدالحسین امینی.

مُعْتَنُ^۱ نقل و روایت می‌کردند، تا دیگران را به مقام و موقعیت و اهمیت حدیث و نقش سازنده آن، بیشتر آگاه سازند؛ و از طرفی با ادامه عنوان عدد «چهل» که در آن ایهام و اشاره‌ای به صعود، بر فراز قله کمال معرفت و سیر تکاملی عالی انسان و صیورت و حرکت فزاینده آدمی در پرتو الهام از سخنان اولیای الهی و سیر و سلوک از طریق برنامه‌های آنان که به منزله دستور العمل مراد و مرشد کامل در منازل چهل‌گانه^۲ طریقت است، زمینه وصول به حقایق معنوی را از طریق رهنمودهای پیشوایان معصوم گوشزد می‌نمودند.

۱- روایت مُعْتَنُ، روایتی را گویند که: در سند آن، کلمه عَنْ [= از] بیاید. مثلاً فلانی از فلان و او از فلان ... نقل کرد.

۲- از رسول خدا ﷺ روایت شده است که فرموده: مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَ تَبَاطُحُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى إِنْسَانِهِ. یعنی هر که چهل روز برای خدا اخلاص در عمل ورزد، چشمه‌های حکمت از قلبش بر زبانش جاری گردد. (الجامع الصغير، ج ۲، ص ۵۶۰) قرآن کریم نیز اتمام و اكمال وعده خدا را با موسی در چهل شب بیان می‌دارد: وَ أَعَدْنَا مُوسَى فَلَأَيْنَ لَيْلَةٍ وَ أَتَمَّانَا بِعَشْرِ فَنَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ (اعراف / ۱۴۲) یعنی «با موسی سی شب وعده گذاشتیم و آن را با ده شب دیگر تمام کردیم، تا آنکه وقت معین پروردگارش در «چهل شب» به سر آمد.

سحرگه و رهروی در سرزمینی	همی گفت این معنا با قرینی
که‌ای صوفی شراب آنگه شود صاف	که در شیشه بماند اوبه‌ینی
گر انگشت سلیمانی نباشد	چه خاصیت دهد نقش نگینی
درونها تیره شد باشد که از غیب	چراغی بر کند خلوت نشینی
ثبوت باشد ای دارای خرمن	که گر رحمی کنی بر خوشه چینی
ره میخانه بنما تا بپرسم	مآل حال خود از پیش بینی
نه حافظ را حضور درس خلوت	نه دانشمند را علم البقینی

چهل حدیث شهید اول

در میان کتابهایی که با عنوان «چهل حدیث» به رشته تحریر در آمده، کتاب «الاربعون حدیثاً» شهید اول علیه السلام از درخشندگی ویژه‌ای برخوردار است. بی شک، «تبخر در حدیث شناسی»، «صداقت و اخلاص» و «حسن انتخاب» مؤلف بزرگوار، در تألیف متقن و استوار این اثر ماندگار، تأثیر بسزایی داشته است. این احادیث چهل گانه، بیشتر بر محور «مسائل فقهی و اخلاقی» دور می‌زنند. در اهمیت این روایات همین بس که مورد استناد فقها و مدرک فتوای آنها در بعضی موضوعات قرار گرفته است. این اثر نفیس، در واقع دستورالعمل و راهنمای مؤمنان به تکالیف شرعی، و هدایتگر نفوس آدمیان به طهارت و پاکی اخلاقی است. شهید علیه السلام، این کتاب را در سال ۷۸۲ هجری قمری، یعنی چهار سال پیش از شهادتش نوشته است. درود و رحمت بیکران خدا بر روح و روانِ حقیقت جوی او باد.

ترجمه این اثر مفید

هرگز گمان نمی‌کردم که توفیق، این گونه رفیقم گردد تا یکی از شیواترین آثار ارزنده شیخ فقیهان و امین و برگزیده شهیدان از عالمان، ادیب و فقیه، محدث و متکلم عصر خود یعنی محمد بن جمال‌الدین مکی معروف به «شهید اول» را به زبان فارسی برگردانم؛ تا اینکه روزی، یکی از دوستانِ اهل تحقیق و مطالعه

که مرا مشغول مطالعه و بررسی احادیث دید، با ارائه نسخه‌ای از این کتاب نفیس، به نحو جدّی پیشنهاد ترجمه آن را نمودند، اینک خدای را سپاسگزارم که در مدّتی کوتاه، توفیق ترجمه این اثر شریف را به من عنایت فرمود.

شرح حال کوتاهی از شهید اوّل

نام آن بزرگوار، «محمد» فرزند «جمال‌الدین مکی»، نَبَطی، عاملی، جزینی، مشهور به «شهید اوّل». او اوّل کسی است که در میان عالمان، به «شهید» معروف گردید. در سال ۷۳۴ هـ در یکی از روستاهای جبل لبنان به نام «جزین» به دنیا آمد، و در ظهر روز پنجشنبه جمادی‌الاولی سال ۷۸۶ به شهادت رسید. دوران عمر آن شهید ۵۲ سال بود.

شهید اوّل یکی از بزرگترین علمای شیعه امامیه است که در فقه و اصول، حدیث، کلام و ادب، کم نظیر است. او نزد اساتیدی مانند: پدرش جمال‌الدین مکی و رضی‌الدین حلّی، سید ضیاء‌الدین عبدالله حسینی حلّی، سید مهنا بن ستان مدنی، فخر المحقّقین فرزند علامه حلّی و دیگران تلمذ نموده و در شمار یکی از بزرگترین عالمان و فقیهان امامی در آمد. اواخر عمرش را در شام و لبنان گذراند و در همانجا به فتوای قاضی برهان‌الدین مالکی و عباد بن جماعه شافعی بعد از یک سال حبس در قلعه دمشق به فرمان فرمانروای شام، او را به سال ۷۸۶ با شمشیر به

قتل رساندند و جسدش را بردار کرده و سنگسار نمودند و سپس سوزاندند! به همین سبب به «شهید اول» معروف شد.

تألیفات شهید اول

از شهید اول آثار بسیار ارزنده‌ای در موضوعات مختلف: فقه، اصول، حدیث، کلام، شعر و ادب و دیگر علوم اسلامی برجای مانده است که مهمترین آنها عبارتند از:

- ۱- اللمعة الدمشقیة، ۲- الذروس الشرعیة فی الفقه الامامیة،
- ۳- البیان، ۴- غایة المراد فی شرح نکت الارشاد، ۵- ذکرى الشیعة فی احکام الشرعیة، ۶- القواعد و الفوائد، ۷- الالفیة، ۸- التفلیة،
- ۹- العقیدة، ۱۰- الحاشیة علی الذکرى، ۱۱- الأربعون مسألة،
- ۱۲- جواز ابداع السفر فی شهر رمضان، ۱۳- جامع البین من فوائد الشرحین ۱۴- الأربعون حدیثاً (همین کتاب) و ...

فرزندان شهید اول

از شهید اول، فرزندانی صالح و دانشمند بر جای ماند که عبارتند از:

- ۱ - شیخ رضی‌الدین ابوطالب محمد.
 - ۲ - شیخ ضیاء‌الدین ابوالقاسم علی.
 - ۳ - شیخ جمال‌الدین ابومنصور حسن.
- که این سه بزرگوار هر یک از اکابر فقهاء و علمای بزرگ شیعه

هستند. همسر شهید اول معروف به «ام علی» و دخترش «ام الحسن فاطمه» هر کدام فقیهه‌ای صالحه و بانویی پرهیزگار و زاهد بوده و مورد توجه زنانِ زمانِ خود واقع شده‌اند و خانه این دو زن دانشمند جایگاه درس و بحث شرعی و محل پاسخگویی به سؤالات متفرقه آنها بوده است.^۱

اکنون که ترجمه این اثر نفیس در سطح گسترده‌ای، پخش می‌گردد، امید است مورد استفاده همگان، بویژه دوستداران احادیث معصومان (علیهم السلام) قرار گیرد. لازم به توضیح است که در میان چند نسخه خطی و چاپی از کتاب «الأربعون حدیثاً» شهید اول، نسخه تحقیقی مدرسه الامام المهدی، بهتر و کامل‌تر است

۱- ریحانة الادب، اثر: مرحوم محمد علی مدرّس تبریزی، ج ۳، ص ۲۷۶-۲۷۸.

لازم به تذکر است که در کتاب «فرهنگ بزرگان اسلام و ایران» از انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ اول صفحه ۵۹۲ در ذیل عنوان شهید اول، اشتباهاتی رخ داده که در شأن چنان کتابی نیست به عنوان مثال:

شهید اول را شاگرد علامه حلی دانسته‌اند! که چنین نیست زیرا در سال وفات علامه حلی [= ۷۲۶] بیش از هشت سال از عمر شهید اول نگذشته بود. بلکه شهید اول شاگرد فخرالمحققین فرزند علامه حلی بوده نه خود علامه، و دیگر اینکه کتاب «تمهید القواعد» و «روض الجنان» و «مسالك الافهام» را به تقلید غلط از «تاریخ ادبیات» دکتر ذبیح الله صفا ج ۳ ص ۲۸۸ از آثار و تألیفات شهید اول ذکر کرده‌اند که چنین نیست بلکه این سه کتاب از شهید ثانی است. و کتاب «الفیه» شهید اول را به نام «المعه الفیه» نام برده‌اند که صحیح آن همان «الفیه» است. انتظار می‌رود که نویسندگان محترم این کتاب، در چاپهای بعد تجدید نظر نموده و اصلاحات لازم را - همراه با بازنگری همه مطالب کتاب - به عمل آورند، تا کسانی که این کتاب را به عنوان «مأخذ و مرجعی در رجال» تلقی می‌کنند، به اشتباه نیفتند.

لذا ترجمه این کتاب بر اساس اعتماد به آن انجام گرفته و در پانوشتها هم فقط به نقل مصادر و منابع قبل از شهید اول - با بازنگری تطبیقی .. اکتفا گردیده است.

دوست فاضلم جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای شیخ محمد دیانت این اثر را با دقت علمی که خاص ایشان است پس از حروفچینی نهایی مطالعه کردند و نکات اصلاحی لازم را یادآور شدند. رهنمودهای بجای ایشان شایسته سپاسگزاری و تشکر است.

بهار ۱۳۸۴

محمد علی کوشا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله ربّ العالمين، أكمل الحمد على كلّ حال، و الصلاة و السلام على سيّد المرسلين، كلما ذكر الذاكرون، وكلّما غفل عن ذكره الغافلون، اللهم صلّ عليه وآله و سائر النبيين و آل كل، و سائر الصالحين نهاية ما سعى أن يسأله السائلون.

قال عبدالله الفقير الى غفران الله «محمد بن مكي» و فقّه الله لمراضيه -بعد حمد الله تبارك و تعالى على جميع النعم

و الصلاة على نبيّه محمّد أفضل العرب و العجم و على آله مصابيح الظلم : إنّه لما كثرت عناية العلماء السالفين و الفضلاء المتقدمين بجمع أربعين حديثاً من الأحاديث النبويّة و ألفاظ الاماميّة بما اشتهر في النقل الصحيح عنه بألفاظ مختلفة بهذا العدد المخصوص.

فمنها ما أخبرني به شيخي الامام السعيد المرتضى، العلامة المحقق، فقيه أهل البيت (عليه السلام)، عميد الملة والدين أبو عبدالله عبد المطلب بن المولى السيد الفقيه مجد الدين أبي الفوارس محمد بن مولى السيد

العلامة النسابة فخر الدين علي بن الأعرج الحسيني رحمته الله في الحضرة المقدسة الحائرية، صلوات الله على مشرفها و سلامه، تاسع عشر شهر رمضان سنة إحدى وخمسين وسبعمائة.

عن خاله السعيد الامام محيي السنة، وقامع البدعة شيخ الاسلام - حقاً - جمال الملة والدين أبي منصور «الحسن بن يوسف بن المطهر» الحلبي قدس الله روحه وتور ضريحه.

عن والده الشيخ الفقيه الامام سديد الدين أبي المظفر يوسف عن السيد الفقيه الامام النسابة شمس الدين فخار بن معد الموسوي

عن السيد عز الدين أبي الحارث محمد بن الحسن الحسيني عن السيد الشريف الفقيه أبي المكارم حمزة بن علي بن زهرة الحسيني

عن الشيخ أبي علي الحسن بن طارق بن الحسن الحلبي عن السيد الامام أبي الرضا الرواندي عن السكري

عن سعيد بن أبي سعيد العيار عن الشيخ أبي الحسن الحافظ التميمي عن أبي الحسن علي بن محمد بن مهرويه القزويني عن داود بن سليمان القزويني الغازي

عن الامام أبي الحسن علي بن موسى الرضا صلوات الله عليه، عن أبيه أبي الحسن موسى عن أبيه أبي عبدالله جعفر الصادق، عن أبيه أبي جعفر محمد، عن أبيه زين العابدين علي، عن أبيه الحسين، عن أبيه أمير المؤمنين، عن النبي صلوات الله عليه وآله أنه قال:

مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا يَنْتَفِعُونَ بِهَا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فَقَبِيهَا غَالِمًا^١

إلى غير ذلك من الأحاديث.

فرايت أن أكثر الأشياء نفعا وأهمها العبادات الشرعية لعموم
البلوى بها وشدّة الحثّ عليها، فخرجت أكثرها فيها، وبقاها في
مسائل غيرها.

والله تعالى وليّ التوفيق، والهادي إلى سواء الطريق.

١- التوحيد: ٦٨، ح ٢٢ و ص ١٨٢، ح ١٧ و ص ٣٦٩ ح ٩، عيون اخبار الرضا: ٣٦، ح ٩٩
الخصال: ٢٥١/٢، ح ١٥.

مقدمه مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم

شکر و سپاس از آن پروردگار جهانیان است، سپاس و ستایشی کامل در هر حال. درود و سلام بر بزرگی پیامبران، آن گاه که ذاکران او را بیاد آرند، و غافلان از او غافل مانند. بار خدایا بر او و آتش و بر همه پیامبران و آل شان و دیگر صالحان - هر اندازه که درخواست کنندگان درخواست می کنند - درود فرست.

چنین گوید: بنده نیازمند به آمرزش خداوند، «محمد بن مکی» - که خدایش او را در مسیر خشنودیش موفق گرداند - بعد از حمد و سپاس خداوند متعال بر همه نعمتها، و درود بر پیامبرش محمد، افضل عرب و عجم و بر آتش که چراغهای فروزان در تاریکی اند. عالمان گذشته و فاضلان پیشین، عنایت و اهتمام فراوانی به جمع و تدوین «چهل حدیث» از احادیث نبوی

و علوی مبذول داشته‌اند. و آن روایات، به نقل صحیح و الفاظاً گوناگون، با شماره مخصوص، شهرت خاصی پیدا کرده‌اند [و در فضیلت حفظ چهل حدیث، روایاتی نقل شده که] از جمله آنها روایتی است که داود بن سلیمان قزوینی غازی از امام علی بن موسی الرضا صلوات‌الله علیه از پدرش از امیرالمؤمنین از رسول خدا نقل کرده که آن حضرت فرموده است:

مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا يَنْتَفِعُونَ بِهَا
بِعَهْدِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَقِيهاً عَالِماً^۱

یعنی: «هر که از ائمتّم، چهل حدیث را که [مردم] از آن فایده برند، حفظ کند^۲، خداوند در روز قیامت او را فقیه و عالم برانگیزاند».

۱- خصال، ۵۲۱/۲، ح ۱۵.

۲- ناگفته نماند که حفظ، دارای مراتب مختلفی است که هر یک از آن مراتب، ثوابی مخصوص به خود دارد.

یکی از آن مراتب، حفظ نمودن «لفظ حدیث» است، خواه در خاطر حفظ شود و خواه در دفتر یا به گونه‌ای دیگر.

مرتبه دوم، حفظ نمودن «لفظ و مفاهیم لغوی حدیث» برای نقل و بازگو نمودن برای دیگران است. مرتبه سوم، حفظ نمودن «لفظ و مفاهیم حدیث است برای عمل نمودن به آن».

مرتبه چهارم، حفظ نمودن «لفظ و مفاهیم و ادراک مقصود حدیث و عمل بر طبق آن است».

مرتبه پنجم، حفظ نمودن «لفظ و مفاهیم و ادراک مقصود حدیث و عمل بر طبق آن و ادراک حصول مقصود حدیث در جان و روان خود است» (الاربعة العاشمیه، ص

۸ اثر: بانو امین مجتهدة اصفهانی).

و احادیث دیگری از این قبیل [در مجامع روایی نقل گردیده است].

و چون به دقت نگریستم، دیدم چیزی که بیش از همه نفعش زیاد و اهمیتش فراوان است مطالب مربوط به عبادات شرعی مورد ابتلای مردم است که بیشتر مورد توجه و نیاز است؛ لذا بیشتر، مسائلی از آن موضوعات و غیر آن، در این مجموعه گردآوردم. خداوند متعال خود صاحب توفیق و هدایت کننده به راه راست است.